

Minister van Veiligheid en Justitie
de heer I.W. Opstelten
Postbus 20301
2500 EH DEN HAAG

Uw kenmerk: 5690016/11.6
Ons kenmerk: dossier 3654/NJ/MH/GdS
Doorkiesnr.:
Betreft: Consultatie wetsvoorstel kostendekkende griffierechten

Den Haag, 31 mei 2011

Excellentie,

Bij brief van 30 maart 2011, ontvangen op 1 april 2011, heeft U de KNB verzocht een reactie te geven op het concept-wetsvoorstel kostendekkende griffierechten. Bij deze voldoet de KNB aan dat verzoek.

De KNB constateert dat het concept-wetsvoorstel kostendekkende griffierechten een substantiële verhoging van de griffierechten zal betekenen.

Het notariaat heeft in verschillende situaties te maken met griffierechten. In ieder van die situaties kleven grote bezwaren aan een substantiële verhoging van griffierecht.

1. Verplicht voorgeschreven rechterlijke toets gaat aan notariële dienstverlening vooraf

In de eerste plaats worden soms in het kader van notariële dienstverlening namens cliënten verzoekschriften ingediend (bijvoorbeeld strekkend tot goedkeuring van wijziging van huwelijkse voorwaarden of goedkeuring van een onderhandse executieverkoop van een registergoed, of strekkend tot machtiging van een ouder of bewindvoerder om bepaalde rechtshandelingen te verrichten). Het betreft hier steeds een verplicht voorgeschreven rechterlijke toets. Zonder die toets kan de desbetreffende rechtshandeling niet worden verricht. Het spreekt vanzelf dat een substantiële verhoging van verplicht te maken kosten op al deze gebieden voor de burger een aanzienlijke belemmering zal vormen voor het verrichten van die rechtshandelingen. De KNB ontraadt het opwerpen van een dergelijke belemmering voor de burger.

Een alternatief ter besparing van deze kosten van rechtspraak voor de overheid zou kunnen zijn om dergelijke rechterlijke toetsen te schrappen, zoals dat al op stapel staat voor de goedkeuring van een voorgenomen wijziging van huwelijkse voorwaarden (Wet van 18 april 2011 tot wijziging van de titels 6, 7 en 8 van Boek 1 van het Burgerlijk Wetboek (aanpassing

wettelijke gemeenschap van goederen), Stb. 205). De rechterlijke toets behelst inhoudelijk immers een afweging van alle betrokken belangen. De notaris is ingevolge art. 17 van de Wet op het notarisambt verplicht dezelfde afweging van alle betrokken belangen te maken. Indien de notaris tot de overtuiging komt dat door de voorgenomen rechtshandeling het belang van een van de betrokken partijen of het gerechtvaardigde belang van een derde onevenredig wordt geschaad, is hij verplicht zijn dienst te weigeren. In dat geval komt de rechtshandeling dus niet tot stand. Aldus wordt dezelfde bescherming van burgers bereikt als is beoogd met de bedoelde verplichte rechterlijke toetsen. In dit verband verdient opmerking dat in het kader van het wetsvoorstel tot aanpassing van de Wet op het notarisambt (32 250) reeds is voorzien in een aanscherping van de verplichting tot dienstweigering voor de notaris.

2. Notariële dienstverlening zelf in geschil

In de tweede plaats krijgt het notariaat te maken met griffierechten indien een notaris als gedaagde in rechte worden aangesproken om een notariële dienst te verlenen. Dat kan zich voordoen indien de notaris meent dat hij een gegronde reden heeft voor dienstweigering en de cliënt dat betwist.

Het valt te verwachten dat een substantiële verhoging van griffierecht ertoe zal leiden dat cliënten vaker zullen afzien van een gang naar de rechter. Die terughoudendheid van cliënten heeft ernstige gevolgen. Het is voor de rechtsontwikkeling van belang dat er rechterlijke uitspraken worden gedaan over de invulling door het notariaat van de ministerieplicht. Uitspraken op dit gebied zijn nu al schaars, hetgeen een aanwijzing is dat het notariaat op dit gebied goed functioneert. Een reële mogelijkheid van rechterlijke toetsing van notariële afwegingen op het gebied van ministerieplicht werkt echter preventief en dwingt het notariaat bovendien dienstweigering scherp te motiveren. Aldus blijft een van de waarborgen voor de kwaliteit van de notariële dienstverlening in stand.

3. Notariële dienstverlening stagneert door geschil

Het is mogelijk dat een notaris zich tussen twee strijdende partijen ziet geplaatst en hij niet in de positie is om zelf het geschil tussen partijen te beslechten. Oplossing van het geschil is in die situatie een voorwaarde voor de voortgang van de notariële dienstverlening.

In geschillen tussen partijen onderling zal het rechtsverkeer worden vertraagd indien partijen uit financiële overwegingen ervan afzien hun geschil te doen beslechten door de rechter. De notaris kan immers gezien zijn positie niets anders dan afwachten tot partijen een oplossing voor hun geschil hebben bereikt. Als geen van partijen beweegt, ligt de voortgang van de zaak bij de notaris ook stil. Vertraging van het rechtsverkeer heeft economische schade tot gevolg. Geld dat in depot staat bij de notaris kan immers niet worden ingezet voor economische activiteiten.

4. Notaris als ondernemer

Ten slotte kunnen notarissen als ondernemer te maken krijgen met rechtspraak. Hier geldt wat voor iedere ondernemer geldt. Als bijvoorbeeld de kosten van inning van onbetaald

gebleven vorderingen via de rechter substantieel stijgen, zal dat vaker leiden tot afzien van inning daarvan. Notarissen kunnen als ondernemer te maken krijgen met een veelheid aan juridische geschillen (beroepsaansprakelijkheid, arbeidsgeschillen, geschillen met leveranciers), terwijl procederen niet altijd is te vermijden. Een substantiële verhoging van griffierechten zal via hogere lasten voor de notaris als ondernemer uiteindelijk leiden tot hogere kosten voor de burger voor notariële dienstverlening.

5. Conclusie

De conclusie van het voorgaande is dat substantiële verhoging van de griffierechten, tot kostendekkend niveau, zal leiden tot onaanvaardbare belemmeringen voor burgers om rechtshandelingen te verrichten waarvoor een rechterlijke toets is voorgeschreven terwijl besparingen daar ook op een andere manier kunnen worden bereikt. Toegankelijke rechtspraak is niet alleen grondwettelijk en verdragsrechtelijk gewaarborgd, maar bovendien een waarborg voor het voortbestaan van betaalbare notariële dienstverlening van hoge kwaliteit en een motor voor een vlot verlopend rechtsverkeer.

Hoogachtend,

A handwritten signature in black ink, appearing to read 'Sarneel', is written over a horizontal line. The signature is stylized and somewhat cursive.

Mr. G.L.F. Sarneel
Voorzitter

